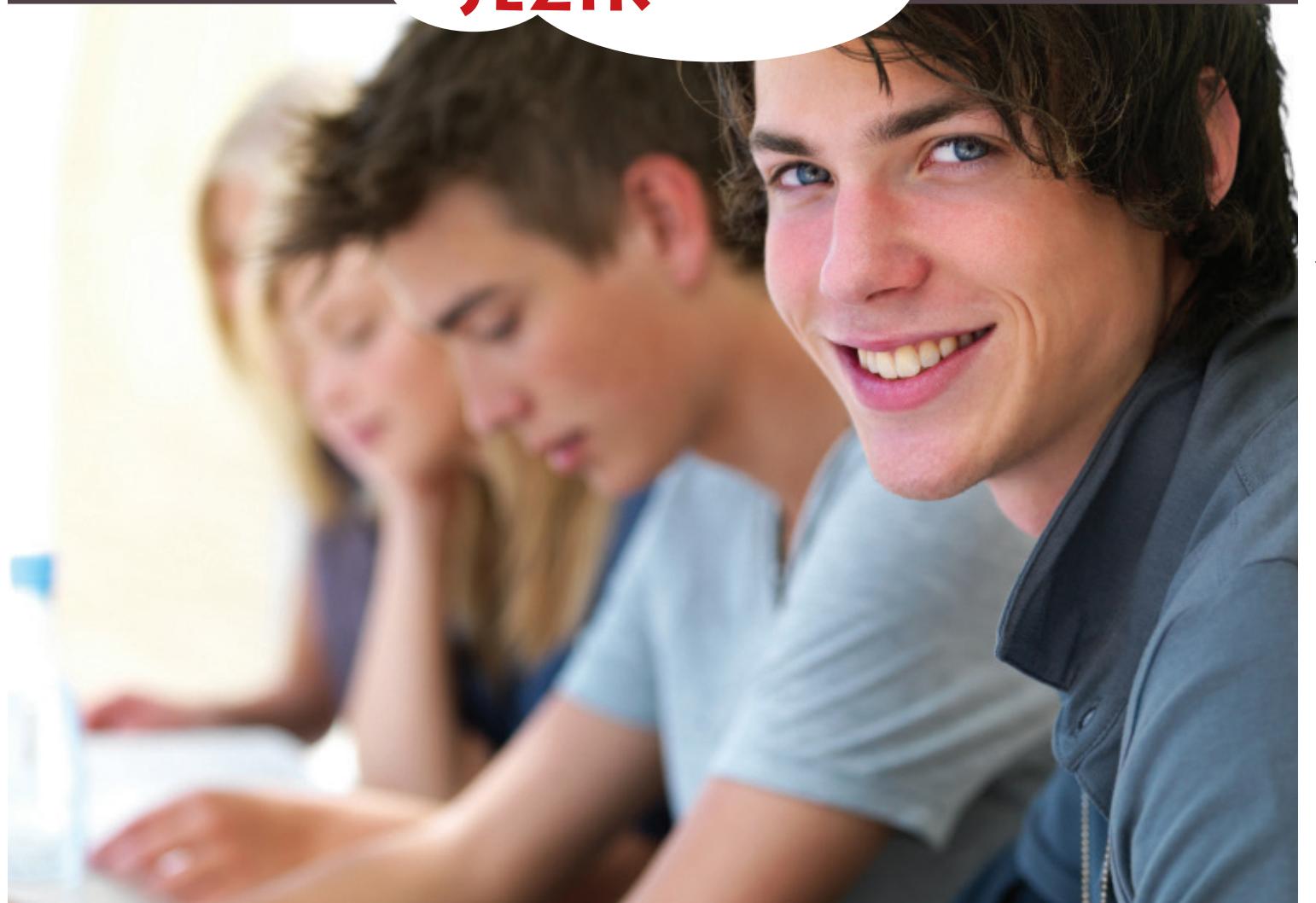

Ispitni katalog za državnu maturu
u školskoj godini 2015./2016.

HRVATSKI JEZIK

Sadržaj

Uvod.....	5
1. VIŠA RAZINA ISPITA	
1.1. Područja ispitivanja	6
1.2. Struktura ispita	6
1.2.1. Školski esej	6
1.2.2. Književnost i jezik.....	7
1.3. Obrazovni ishodi	8
1.4. Tehnički opis ispita	10
1.4.1. Trajanje ispita.....	10
1.4.2. Izgled ispita i način rješavanja.....	10
1.4.3. Pribor	11
1.5. Opis bodovanja.....	11
1.5.1. Vrednovanje prve ispitne cjeline – <i>Školski esej</i>	11
1.5.2. Vrednovanje druge ispitne cjeline – <i>Književnost i jezik</i>	13
1.6. Vrste zadataka	13
1.6.1. Primjeri esejskoga zadatka	13
1.6.1.1. Interpretativni školski esej.....	13
1.6.1.2. Usporedna raščlamba dvaju ili više tekstova	15
1.6.1.3. Raspravljački školski esej.....	18
1.6.2. Primjeri zadatka višestrukoga izbora.....	22
2. OSNOVNA RAZINA ISPITA.....	23
2.1. Područja ispitivanja	23
2.2. Struktura ispita	23
2.2.1. Školski esej	23
2.2.2. Književnost i jezik.....	24
2.3. Obrazovni ishodi	25
2.4. Tehnički opis ispita	27
2.4.1. Trajanje ispita.....	27
2.4.2. Izgled ispita i način rješavanja.....	27
2.4.3. Pribor	27
2.5. Opis bodovanja	27
2.5.1. Vrednovanje prve ispitne cjeline – <i>Školski esej</i>	28
2.5.2. Vrednovanje druge ispitne cjeline – <i>Književnost i jezik</i>	30
2.6. Vrste zadataka	30
2.6.1. Primjeri esejskoga zadatka	30
2.6.1.1. Interpretativni školski esej.....	30
2.6.1.2. Usporedna raščlamba dvaju ili više tekstova	32
2.6.1.3. Raspravljački školski esej.....	34
2.6.2. Primjeri zadatka višestrukoga izbora.....	36
3. PRIPREMA ZA ISPIT	38

Uvod

Hrvatski jezik na državnoj maturi obvezatan je predmet. Pristupnik¹ može polagati ispit iz Hrvatskoga jezika na višoj ili na osnovnoj razini.

Ispitni katalog za državnu maturu iz Hrvatskoga jezika temeljni je dokument ispita u kojem su navedeni i objašnjeni sadržaji, kriteriji i načini ispitivanja i vrednovanja na višoj i osnovnoj razini u školskoj godini 2015./2016.

Viša razina ispita iz Hrvatskoga jezika uskladena je s Nastavnim planom i programom za gimnazije². Oni pristupnici koji su slušali Hrvatski jezik prema ostalim nastavnim programima trebaju, ako žele polagati višu razinu, proširiti stečeno znanje sadržajima gimnazijskoga nastavnog programa služeći se dodatnom odobrenom literaturom.

Osnovna razina ispita odgovara nastavnomu planu i programu s najmanjom satnicom u četverogodišnjim strukovnim školama³.

Ispitni katalog podijeljen je u dva dijela od kojih se svaki odnosi na jednu od navedenih razina.

Svaka je razina ispita opisana u sljedećih šest poglavlja:

1. Područja ispitivanja
2. Struktura ispita
3. Obrazovni ishodi
4. Tehnički opis ispita
5. Opis bodovanja
6. Vrste zadataka.

¹ Termin *pristupnik* u katalogu ima opće značenje te se odnosi i na pristupnice i na pristupnike.

² Glasnik Ministarstva kulture i prosvjete, Posebno izdanje, broj 2, Školske novine, Zagreb, 1. kolovoza 1995.

³ Glasnik Ministarstva prosvjete i športa, Posebno izdanje, broj 11, Zagreb, lipnja 1997.

U prvoj se poglavljiju (*Područja ispitivanja*) općenito navode ispitne cjeline i područja ispitivanja.

U drugome poglavljiju (*Struktura ispita*) opisana je okvirna struktura ispita prema ispitnim cjelinama s obzirom na trajanje, udio pojedine cjeline u ispitu i polazni sadržaj (tekst). U tome su poglavljju ukratko opisani sadržaji ispitivanja, ključna znanja i vještine te struktura svake ispitne cjeline (*Školski eseji i Književnost i jezik*). U trećemu je poglavljiju (*Obrazovni ishodi*) podrobno navedeno koje sadržaje pristupnik mora znati i razumjeti u svakoj ispitnoj cjelini te što mora moći učiniti kako bi uspješno rješio ispit.

U četvrtome poglavljiju (*Tehnički opis ispita*) navedeno je trajanje svake ispitne cjeline, opisan je izgled ispita i objašnjen je način njegova rješavanja.

U petome poglavljiju (*Opis bodovanja*) podrobnije su opisani kriteriji i kategorije za vrednovanje školskoga eseja te su ukratko opisani kriteriji za bodovanje druge cjeline.

U šestome se poglavljiju (*Vrste zadataka*) nalaze upute i primjeri svih vrsta zadataka koji se nalaze u ispitu.

1. VIŠA RAZINA ISPITA

1.1. Područja ispitivanja

Ispitom iz Hrvatskoga jezika ispituju se **književnoteorijska, književnopovijesna i jezična znanja, razumijevanje književnoga teksta i upotreba hrvatskoga standardnog jezika**.

Ispit iz Hrvatskoga jezika sastoji se od dviju ispitnih cjelina. Prva je ispitna cjelina *Školski esej* i čini ju jedan zadatak otvorenoga tipa. Druga je ispitna cjelina *Književnost i jezik* i čine ju skupine zadataka zatvorenoga tipa.

1.2. Struktura ispita

Svaka ispitna cjelina ima 50 % udjela u ukupnomu uspjehu u ispitu. Pristupnik mora pristupiti i prvomu i drugomu dijelu ispita. Ocjena u ispitu državne mature iz Hrvatskoga jezika izvodi se na temelju zbroja bodova postignutih u obama dijelovima ispita. U tablici 1. prikazana je struktura ispita iz Hrvatskoga jezika na višoj razini.

Tablica 1. Struktura ispita iz Hrvatskoga jezika na višoj razini

Ispitna cjelina	Naziv	Trajanje	Udio u ocjeni	Pribor	Prilozi
1.	Školski esej	160 minuta	50 %	kemijska olovka kojom se piše plavom ili crnom bojom	ulomak/ulomci teksta/tekstova s popisa književnih ispitnih djela
2.	Književnost i jezik	80 minuta	50 %	kemijska olovka kojom se piše plavom ili crnom bojom	pitanja uz polazni tekst i bez polaznoga teksta
Ukupno		240 minuta	100 %		

1.2.1. Školski esej

Pristupnik treba napisati školski esej na temelju polaznoga teksta ili polaznih tekstova. Školski esej treba imati najmanje **400 riječi**.

Moguće su tri vrste eseja:

1. interpretativni školski esej
2. usporedna račlamba dvaju ili više tekstova
3. raspravljački školski esej.

Pristupniku će biti zadan **jedan od ponuđenih vrsta školskoga eseja**.

Zadatak za školski esej sastoji se od upute, polaznoga teksta ili polaznih tekstova i smjernica prema kojima pristupnik treba oblikovati svoj školski esej. U svakome će školskom eseju, bez obzira na vrstu, kao polazni tekst uvijek biti ponuđen bar jedan ulomak iz djela s popisa književnih ispitnih djela. Kao drugi polazni tekst može biti zadan i književni ili neknjiževni tekst koji je povezan sa sadržajem, strukturom, idejom i/ili književnim

kontekstom zadanoga ispitnog djela.

U poglavlju *Opis bodovanja* navedene su i opisane sastavnice ljestvice za vrednovanje školskoga eseja (Tablica 3.). Popis književnih ispitnih djela za školski esej nalazi se na 8. stranici.

Primjeri zadataka za sve tri vrste školskoga eseja nalaze se na stranicama od 14. do 21.

Školski esej može biti vrednovan s najviše 80 bodova.

1.2.2. Književnost i jezik

U drugoj ispitnoj cjelini zadatcima zatvorenoga tipa ispituju se razumijevanje književnoga teksta, književnoteorijska, književnopovijesna i jezična znanja. U tablici 2. prikazana je struktura druge ispitne cjeline *Književnost i jezik*.

Tablica 2. Struktura ispitne cjeline Književnost i jezik

Dijelovi druge ispitne cjeline	Područje ispitivanja	Polazni tekst	Vrsta zadataka	Broj zadataka	Broj bodova
1.	Književnost	sedam polaznih tekstova	zadaci višestrukoga izbora	35	35
1.	Književnost	zadaci bez polaznoga teksta	zadaci višestrukoga izbora	20	20
2.	Jezik	zadaci bez polaznoga teksta	zadaci višestrukoga izbora	25	25

Druga ispitna cjelina sastoji se od ukupno 80 zadataka i donosi 80 bodova.

Druga ispitna cjelina sastoji se od dvaju dijelova i podijeljen je prema područjima ispitivanja.

Prvim dijelom druge ispitne cjeline provjeravaju se **razumijevanje književnoga teksta te književnoteorijska i književnopovijesna znanja**. Prvi dio druge ispitne cjeline sastoji se:

- od **sedam polaznih tekstova** uz koje su vezane skupine od **pet zadataka** višestrukoga izbora
- od **dvadeset zadataka** višestrukoga izbora koji nisu vezani uz polazni tekst

Drugi dio druge ispitne cjeline čini **dvadeset pet zadataka** višestrukoga izbora kojima se ispituje znanje hrvatskoga standardnog jezika.

1.3. Obrazovni ishodi

Za svaku ispitnu cjelinu određeni su posebni ciljevi, odnosno konkretni opisi onoga što pristupnik mora znati, razumjeti i moći učiniti kako bi uspješno riješio ispit.

Školski esej

Prvom ispitnom cjelinom ispituju se **razumijevanje teksta, književnoteorijska i književnopovijesna znanja te upotreba hrvatskoga standardnog jezika**.

Od pristupnika se očekuje da može:

- sadržajno, smisleno i logično oblikovati vezani tekst prema ponuđenim smjernicama
- samostalno primjeniti različite postupke oblikovanja teksta (interpretaciju, analizu, sintezu, dokazivanje, raspravu, opis, uspoređivanje)
- napisati školski esej u zadаном vremenu i sa zadanim brojem riječi
- prepoznati obilježja polaznoga teksta, navesti ključne sadržajne podatke te razumjeti i problematizirati polazni tekst i/ili djelo u cjelini
- obrazložiti svoje tvrdnje
- pisati esejistički prikladnim stilom i rječnikom
- primjenjivati norme hrvatskoga standardnog jezika
- pisati čitko i uredno.

Književna ispitna djela za školski esej u školskoj godini 2015./2016. za višu razinu ispita jesu:

1. Andrić, Ivo: *Prokleta avlja*
2. Camus, Albert: *Stranac*
3. Cihlar Nehajev, Milutin: *Bijeg*
4. Dostojevski, Fjodor Mihajlović: *Zločin i kazna*
5. Držić, Marin: *Dundo Maroje*

6. Kafka, Franz: *Preobrazba*

7. Krleža, Miroslav: *Gospoda Glembajevi*

8. Krleža, Miroslav: *Povratak Filipa Latinovicza*

9. Marinković, Ranko: *Kiklop*

10. Novak, Vjenceslav: *Posljednji Stipančići*

11. Salinger, Jerome David: *Lovac u žitu*

12. Shakespeare, William: *Hamlet*

13. Sofoklo: *Antigona*

14. Šimić, Antun Branko: *Preobraženja*.

Bez obzira na vrstu eseja uz polazni tekst s popisa ispitnih djela može biti zadan i neknjiževni tekst ili književni tekst koji nije naveden u popisu književnih ispitnih djela za školski esej.

Književnost i jezik

Drugom ispitnom cjelinom ispituju se **razumijevanje književnoga teksta, književnoteorijska, književnopovijesna i jezična znanja**.

Književnost

Od pristupnika se očekuje da može:

- prepoznati i razumjeti književnoteorijska i književnopovijesna obilježja književnih tekstova
- razlikovati, analizirati i tumačiti lirske, epske, dramske, književno-znanstvene i publicističke tekstove te poznavati njihov povijesni razvoj
- prepoznati i razumjeti književnopovijesna razdoblja europske (svjetske) i hrvatske književnosti (vremenske odrednice, predstavnike i poetike) u kronološkome slijedu
- razumjeti značajke stvaralaštva pojedinoga autora
- prepoznati tekstove, autore i razdoblja hrvatske i svjetske književnosti

- prepoznati, razumjeti i interpretirati sljedeća književna djela:
 - *Biblija*
 - Homer, *Ilijada*, *Odiseja*; Eshil, *Okovani Prometej*; Sofoklo, *Antigona*, *Kralj Edip*
 - Plaut, *Škrtac*; Vergilije, *Eneida*
 - *Bašćanska ploča*
 - Dante Alighieri, *Božanstvena komedija*, *Pakao*; Giovanni Boccaccio, *Dekameron*; Francesco Petrarca, *Kanconijer*
 - William Shakespeare, *Hamlet*; Miguel de Cervantes, *Don Quijote*
 - Marko Marulić, *Judita*; hrvatska petrarkistička lirika (Šiško Menčetić, Džore Držić, Hanibal Lucić); Petar Hektorović, *Ribanje i ribarsko prigovaranje*; Marin Držić, *Dundo Maroje*, *Novela od Stanca*; Petar Zoranić, *Planine*
 - Ivan Gundulić, *Suze sina razmetnoga*, *Dubravka*; Ivan Bunić Vučić, *Plandovanja*
 - Molière, *Škrtac*; Voltaire, *Candide*; Carlo Goldoni, *Gostioničarka Mirandolina*
 - Johann Wolfgang Goethe, *Patnje mladoga Werthera*; Mihail Jurjevič Ljermontov, *Junak našeg doba*; Edgar Allan Poe, *Crni mačak*
 - Petar Preradović, pjesme: Ivan Mažuranić, *Smrt Smail-age Čengića*
 - August Šenoa, *Zlatarovo zlato*, *Prijan Lovro*
 - Honoré de Balzac, *Otac Goriot*; Fjodor Mihajlovič Dostoevski, *Zločin i kazna*; Nikolaj Vasiljevič Gogolj, *Kabanica*
 - Ante Kovačić, *U registraturi*; Vjenceslav Novak, *Posljednji Stipančići*; Josip Kozarac, *Tena*
 - Silvije Strahimir Kranjčević, pjesme
- Charles Baudelaire, *Cvjetovi zla*
- Henrik Ibsen, *Nora*
- Janko Leskovar, *Misao na vječnost*; Antun Gustav Matoš, pjesme, *Cvijet sa raskršća*, *Camao*; Vladimir Vidrić, pjesme; Dinko Šimunović, *Muljika*; Milan Begović, *Bez trećega*; Milutin Cihlar Nehajev, *Bijeg*; Ivan Kozarac, *Đuka Begović*
- Marcel Proust, *Combray*; Franz Kafka, *Preobrazba*
- Antun Branko Šimić, pjesme
- Miroslav Krleža, *Baraka Pet Be*, *Gospoda Glembajevi*, *Povratak Filipa Latinovicza*, pjesme
- Ivo Andrić, *Prokleta avlja*
- Bertolt Brecht, *Majka Hrabrost i njezina djeca*
- Tin Ujević, pjesme; Dobriša Cesarić, pjesme; Dragutin Tadijanović, pjesme
- Albert Camus, *Stranac*; J. D. Salinger, *Lovac u žitu*
- Jure Kaštelan, pjesme; Vesna Parun, pjesme; Josip Pupačić, pjesme
- Ranko Marinković, *Ruke* (zbirka), *Kiklop*
- Ivan Slamnig, pjesme; Slavko Mihalić, pjesme
- Antun Šoljan, *Kratki izlet*
- Ivo Brešan, *Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja*
- Pavao Pavličić, *Koraljna vrata*.

Jezik

Od pristupnika se očekuje da može:

- poznavati i primjenjivati pravopisnu normu hrvatskoga standardnog jezika (prema **Hrvatskome pravopisu Institut-a za hrvatski jezik i jezikoslovje**, www.ihjj.hr, 2013.)
- poznavati i razlikovati osnovne jezikoslovne pojmove iz područja fonetike, fonologije, morfologije, sintakse i leksikologije
- prepoznati fonetske i fonološke jedinice hrvatskoga standardnog jezika, tj. glasove (njihova artikalacijska i akustička obilježja), slogove i prozodiju te njihovu raspodjelu
- razumjeti glasovne promjene
- prepoznati osnovna obilježja čakavskoga, kajkavskoga i štokavskoga narječja
- razumjeti vrste morfema i morfemsku analizu
- razumjeti gramatičke kategorije promjenjivih vrsta riječi
- poznavati i razlikovati nepromjenjive vrste riječi
- razumjeti tipove odnosa među sastavnicama sintagma
- razumjeti gramatičko rečenično ustrojstvo
- razumjeti vrste nezavisnosloženih i zavisnosloženih rečenica
- razumjeti leksičko-semantičke odnose
- razumjeti značenje frazema u hrvatskome jeziku
- razumjeti jezično posuđivanje
- razumjeti tvorbene načine u hrvatskome jeziku

- razumjeti funkcionalne stilove hrvatskoga standardnog jezika
- razumjeti strukturu rječnika i leksikografske jedinice
- razumjeti i poznavati povijesni razvitak hrvatskoga jezika.

1.4. Tehnički opis ispita

1.4.1. Trajanje ispita

Ispit iz Hrvatskoga jezika traje ukupno **240 minuta**.

Prva ispitna cjelina (*Školski esej*) provodi se vremenski odvojeno od druge ispitne cjeline i traje ukupno **160 minuta**.

Druga ispitna cjelina (*Književnost i jezik*) traje ukupno **80 minuta**.

Vremenik provedbe obaju dijelova ispita bit će objavljen u *Vodiču kroz ispite državne mature* te na mrežnim stranicama Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja (www.ncvvo.hr).

1.4.2. Izgled ispita i način rješavanja

Školski esej

Pristupnik dobiva sigurnosnu vrećicu u kojoj je ispitna knjižica, list za školski esej, list za koncept te dva lista za ocjenjivače.

Pristupnik treba pozorno pročitati tekst opće upute i upute za pisanje školskoga eseja.

U ispitnoj je knjižici pristupniku zadan **jedan zadatak za školski esej**. Školski esej pristupnik treba pisati prema zadanim smjernicama.

Pristupnik se može koristiti listom za koncept tijekom pisanja, ali na kraju mora svoj školski esej čitko napisati na **list za školski esej**.

Književnost i jezik

Pristupnik dobiva sigurnosnu vrećicu u kojoj je ispitna knjižica *Književnost i jezik* i list za odgovore.

Pristupnik treba pozorno pročitati tekst opće upute i upute za rješavanje zadataka. Odgovori se moraju označiti znakom X na listu za odgovore.

Primjeri zadataka višestrukoga izbora nalaze se u poglavlju *Vrste zadataka*.

1.4.3. Pribor

Obvezatan pribor za pisanje obaju dijelova ispita iz Hrvatskoga jezika jest kemijska olovka kojom se piše plavom ili crnom bojom.

1.5. Opis bodovanja

Pristupnik može ostvariti ukupno **160 bodova**.

1.5.1. Vrednovanje prve ispitne cjeline –

Školski esej

Školski esej donosi najviše 80 bodova jer se najviši broj bodova (40) zbog psihometrijskih razloga množi s dva (postupak ponderiranja).

Školske eseje vrednuju ocjenjivači prema jasno utvrđenim mjerilima.

U svakome se školskom eseju vrednuje:

- poznavanje i razumijevanje teksta
- povezanost teksta
- upotreba hrvatskoga standardnog jezika.

U tablici 3. prikazano je što podrazumijeva svaka od navedenih sastavnica vrednovanja te je naveden najviši broj bodova i njihov postotni udio.

Tablica 3. Temeljne sastavnice vrednovanja školskoga eseja na višoj razini

Oznaka	Sastavnica vrednovanja		Opisivači	Broj bodova	Postotni udio sastavnice u ukupnom broju bodova
a	Poznavanje i razumijevanje teksta	A1	prepozнати обилježja polaznoga teksta/tekstova	2	50 %
		A2	navesti ključne sadržajne podatke i strukturu	4	
		A3	razumjeti i problematizirati polazni tekst/djelo u cijelini	6	
		A4	potkrijepiti tvrdnje	4	
		A5	sintetizirati argumente, stavove i čitateljsko iskustvo	4	
b	Povezanost teksta	B1	sadržajno oblikovanje	1	15 %
		B2	smislenost i logičnost	4	
		B3	prikladan stil	1	
c	Upotreba hrvatskoga standardnog jezika	C1	sintaktička točnost	4	35 %
		C2	pravopisna točnost	6	
		C3	morfološka točnost	2	
		C4	leksička točnost	2	
UKUPNO				40	100 %

Posebne situacije u vrednovanju

Školski esej neće se vrednovati:

- ako se pristupnik nepristojno izražava
- ako pristupnik nije napisao tekst u obliku školskoga eseja
- ako pristupnik crta, ilustrira na listu za školski esej
- ako pristupnik nije odgovorio na zadani zadatak (promašena tema)
- ako ima nedovoljan broj riječi (dopušteno je odstupanje 10 % od donje granice broja riječi)
- ako je rukopis potpuno nečitak
- ako je napisan velikim tiskanim slovima.

1.5.2. Vrednovanje druge ispitne cjeline – Književnost i jezik

U drugoj ispitnoj cjelini pristupnik može ostvariti najviše 80 bodova.

Svaki točan odgovor donosi jedan bod.

1.6. Vrste zadataka

U ovome su poglavlju primjeri zadataka. Uz svaki primjer zadatka ponuđeni su uputa, točan odgovor i obrazovni ishod za zadatke višestrukoga izbora.

1.6.1. Primjeri esejskoga zadatka

Esejski zadatak sastoji se od **upute** (u kojoj je opisan način rješavanja zadatka, naveden je broj riječi i sl.), **polaznoga teksta ili tekstova te smjernica za pisanje školskoga eseja**.

U ovome poglavlju ponuđeni su primjeri za sve tri vrste školskoga eseja koje mogu biti zadane na državnoj maturi, a to su:

1. interpretativni školski esej

2. usporedna raščlamba dvaju ili više tekstova
3. raspravljački školski esej.

Ponuđeni esejski zadaci u ovome katalogu samo su primjeri i ne polaze uvijek od popisa književnih ispitnih djela navedenih za školsku godinu 2015./2016. Esejski zadaci na državnoj maturi uvijek se temelje na popisu književnih ispitnih djela na 8. stranici.

1.6.1.1. Interpretativni školski esej

U interpretativnome školskom eseju polazni je tekst ulomak iz djela s popisa književnih ispitnih djela navedenih na 8. stranici.

Navedeni su naslov i autor polaznoga teksta i, ako je potrebno, kontekstualne napomene koje upotpunjuju polazni tekst.

Primjer zadatka za pisanje interpretativnoga školskog eseja

Pozorno pročitajte polazni tekst nakon kojega slijede upute i smjernice za pisanje školskoga eseja.

Marin Držić, *Dundo Maroje*

POMET: (...) Ma se je trijeba s bremenom akomodavat¹; trijeba je bit vjertuožu² tko hoće renjat³ na svijetu. Kralj je čovjek od ljudi, kad se umije vladat. Nije ga imat dinâr, er vidim mnoge s dinarmi potištene; nije ga bit doktor, er vidim mnoge te brigade⁴ fantastike⁵; nije ga bit junak s mačem u ruci, er su ti većekrat ali ubijeni ali ih su pune tamnice; nije ga bit poeta ni komedije umjet činit, er tizjem svak ore i na svaki ga pijer⁶ hoće operat⁷, kao bastaha⁸, a umjesto zahvaljenja da mu reku: „Ne valja ništa, iždeni⁹!”, i da mu neprijatelji ostanu; nije ga bit mužik, er tizijeh druzi čine pjet kad veću volju plakat imaju.

Trijeba je bit pacijent¹⁰ i ugodit zlu bremenu, da se pak dobro brijeme uživa. Svakijem kami!¹¹ Maro mi prijeti, a ja mu se s baretom¹² u ruci klanjam; Tudešak me, moj idol, dviže s trpeze, s delicija! Srcem mučno idem – čijerom volentijero¹³. I tko k meni dođe: „Pomete, opravi mi”, – opravljam; „Pod’ za mene”, – idem; konselj¹⁴ mi pita, – umijem mu ga dat; psuje me, – podnosim; ruga se mnom, – za dobro uzimljem. Ovaki ljudi renjaju. A merita¹⁵ moj profumani¹⁶ trbuh da mu vjerno služim. Sve sam ove galantarije za njega naučio, er me nigda ne izdava na dobru obroku; vazda je bio pripravljen, dispos¹⁷ ponijet.

¹ *s bremenom se akomodavat* – prilagoditi se vremenu

² *vjertuož* – obdarjen vrlinom, sposoban razumno i odlučno djelovati radi postizanja cilja s vladavanjem fortune, čovjek nazbilj

³ *renjati* – vladati

⁴ *brigata* – družina

⁵ *fantastik* – čudan, nastran, neobičan

⁶ *pijer* – gozba, svadba

⁷ *operati* – upotrijebiti

⁸ *bastah* – nosač

⁹ *iždeni* – silom odagnati, otjerati

¹⁰ *pacijent* – strpljiv

¹¹ *Svakijem kami!* – sa svakim se snaći

¹² *bareta* – kapa

¹³ *čijerom volentijero* – licem dobrohotnim, radosnim

¹⁴ *konselj* – savjet

¹⁵ *meritati* – zasluziti

¹⁶ *profuman* – namirisan

¹⁷ *dispos* – spremjan

Upute

Svoj školski esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu s **uvodom, razradom i zaključkom**.

Pazite da Vaš školski esej bude **pravopisno i gramatički točan**.

Sve smjernice morate uvrstiti u svoj školski esej.
Redoslijed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u oblikovanju školskoga eseja.

Smjernice za pisanje školskoga eseja

Smjestite dramu *Dundo Maroje* u kontekst hrvatske književnosti.

Predstavite temu, nositelje dramskih sukoba, mjesto i vrijeme radnje u drami *Dundo Maroje*. Objasnite ulogu *Prologa Dugoga Nosa*.

Odredite temu Pometova monologa. Objasnite tko je, prema Pometovu mišljenju, *kralj od ljudi*. Prikažite lik Pomet Trpeze, njegovu životnu filozofiju i njegov odnos prema drugim likovima.

Objasnite koje se Pometove osobine i danas smatraju poželjnima za društveni uspjeh. Obrazložite tko bi, prema Vašemu mišljenju, mogao biti *kralj od ljudi*.

Potkrijepite svoje tvrdnje citatima i/ili parafrazama iz polaznoga teksta te primjerima iz djela u cjelini.

1.6.1.2. Usporedna raščlamba dvaju ili više tekstova

U ovome tipu zadatka ponuđena su najmanje dva teksta koja povezuje neko obilježje, primjerice, tematika, ideja, glavni motiv, problematika, književna vrsta, stilsko razdoblje itd.

Od pristupnika se očekuje da usporedi polazne tekstove.

Navedeni su naslov i autor polaznoga teksta i, ako je potrebno, kontekstualne napomene koje upotpunjaju polazni tekst.

Primjer zadatka za pisanje usporedne raščlambe

Pozorno pročitajte navedene tekstove nakon kojih slijede upute i smjernice za pisanje školskoga eseja.

Pred Vama se u okvirima nalaze ulomak iz romana *Stranac* Alberta Camusja i ulomak iz romana *Zločin i kazna* Fjodora Mihajloviča Dostojevskoga.

Pozorno ih pročitajte.

Slijede **upute i smjernice za pisanje** školskoga eseja. Pozorno ih pročitajte.

Prvi tekst

Albert Camus, *Stranac*

Nakon kraćeg vremena u prostoriji zazvoni zvonce. Skinuše mi lisice, otvoriše vrata i odvedoše me do optuženičke klupe. Dvorana je bila dupkom puna. Usprkos zastorima, sunce je ovdje-ondje prodiralo u dvoranu i bilo je već zagušljivo. Prozori su bili zatvoreni. Sjedoh, a uza me žandari. U taj čas spazih pred sobom niz lica. Svi me gledahu – shvatih da su to porotnici. Ali ne bih mogao reći po čemu su se razlikovali jedan od drugoga. Imao sam samo dojam da sam pred klupom u tramvaju i da svi ti neznani putnici motre pridošlicu ne bi li otkrili na njemu što smiješno. Dobro znam da je to bila blesava pomisao, jer oni nisu tražili ništa smiješno nego zločin. Međutim, razlika nije bila velika, a kako bilo da bilo, ta mi je misao pala na um.

Bio sam i malko ošamućen od sveg tog svijeta u zatvorenoj sudnici. Ponovo sam promotrio sudnicu, ali nisam prepoznao nijedno lice. Rekao bih da u prvi mah nisam ni pojmio da se sav taj svijet tu tiska da mene vidi. Obično se ljudi nisu obazirali na mene. Morao sam se upeti da shvatim da sam ja uzrok svom tom komešanju. Rekoh žandaru do sebe: – Koliko svijeta! – Odgovori mi da je to zbog novina, i pokaza mi skupinu ljudi koji su stajali oko stola podno klupe za porotnike. Reče mi: – Eno ih. – Pripitah: – Tko? – a on mi ponovi: – Novinari.

Drugi tekst

Fjodor Mihajlovič Dostoevski, *Zločin i kazna*

U prvi čas pomisli da će šenuti pameću. Obuzme ga strašna studen; ali mu je hladno bilo i od groznice koja ga je već odavno u snu bila spopala. A sad ga iznenada podiže takva jeza da zacvakota zubima i sve u njemu uzdrhti. Otvori vrata i osluhne: u kući je sve živo spavalо. U čudu je gledao sam sebe i sve oko sebe i nije mu bilo jasno kako nije sinoć, kad se vratio, zakračunao vrata, nego se izvalio na divan, ne samo obučen nego i sa šeširom na glavi: šešir mu se bio skotrljaо i ležao na podu, do uzglavlja. „Da je tko naišao, što bi pomislio? Da sam pijan, ali...“ Jurne do prozora. Bilo je prilično svijetlo te počne brže-bolje ogledavati sama sebe, čitava, od glave do pete, svu svoju odjeću: nema li kakvih tragova? Ali nije mu valjao posao: dršćući od jeze, počne skidati sve sa sebe i ponovno pomno razgledati. Sve je isprevrtao, do posljednje niti i krpice i, ne vjerujući sam sebi, tri puta ponovio pregled. Ali se činilo da nema ničega, nikakvih tragova; samo dolje na hlačama, gdje su se otrcale pa su niti visjeli kao rese, na tim resama bilo je gustih tragova od zgrušane krvi. Zgrabi velik džepni nož i obreže rese. Ničega drugog nije, čini se, bilo. (...)

Počelo ga je nesnosno mučiti uvjerenje da ga sve izdaje, čak i pamćenje, pa i obična moć prosuđivanja.
„Što, zar već zbilja počinje, zar već zbilja dolazi kazna? (...)"

Noge su mu klecale. „Od straha“, promrsi u sebi. Vrtjelo mu se u glavi i boljela ga je glava od vrućice. „To je njihova lukavština! Hoće da me lukavštinom namame pa da me onda najednom zaskoče“, nastavio je u sebi izlazeći na stubište. „Najgore je što sam tako reći u bunilu... mogao bih izvaliti kakvu glupost...“

Upute

Svoj školski esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu s **uvodom, razradom i zaključkom**.

Pazite da Vaš školski esej bude **pravopisno i gramatički točan**.

Sve smjernice morate uvrstiti u svoj školski esej.

Redoslijed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u oblikovanju školskoga eseja.

stavova koja se temelji na osobnome i čitateljskome iskustvu.

Primjer zadatka za pisanje raspravljačkoga školskog eseja

Pozorno pročitajte polazne tekstove nakon kojih slijede upute i smjernice za pisanje školskoga eseja.

Smjernice za pisanje školskoga eseja

Predstavite romane *Stranac* i *Zločin i kazna* u kontekstu razdoblja u kojima su nastali.

Smjestite polazne tekstove u kontekst romana.

Portretirajte likove Mersaulta i Raskoljnikova u kontekstu romana.

Usporedite i opišite kako, prema polaznim tekstovima, Mersault i Raskoljnikov doživljavaju svoju situaciju.

Objasnite uzrok njihova doživljaja i potkrijepite primjerima iz polaznih tekstova. Objasnite povezanost tema i ideja u polaznim tekstovima i romanima.

Protumačite u kakvu su odnosu, prema Vašemu mišljenju, sloboda i ljudska odgovornost na temelju pročitanih romana *Zločin i kazna* i *Stranac*. Potkrijepite čitateljskim iskustvom i primjerima iz romana.

1.6.1.3. Raspravljački školski esej

U raspravljačkome školskom eseju kao polazni tekst zadan je ulomak ili su zadani ulomci iz djela s popisa književnih ispitihih djela navedenih na 8. stranici.

U toj vrsti eseja pristupnik pokazuje sposobnost raspravljanja o književnoj ili drugoj temi ili problemu koji proizlaze iz konteksta zadanoga književnog djela.

Od pristupnika se očekuje poznavanje, razumijevanje i analiziranje zadane teme te argumentacija tvrdnja i

Prvi tekst

Silvije Strahimir Kranjčević, *Gospodskom Kastoru*

Prostite, sjeni, lutajuć tihe na Letinu žalu,
Što će pozajmit klasičnu strofu!
Majčica Gaea nešto je drukča, neg' li je bila,
Drukčiji danas treba Apolo.

Prostite i vi, Kastore dragi, gospodski psiću!
Drijemajte samo mekom na sagu.
Vani je zima (ne znam vam toga reći na pasju,
Al vi ste uvijek istoga mnijenja!),

Sipa po vrašku! Kako li samo žmirkate važno!
Očito, da se čudite nešto,
Kud li se trgom vucare trome, prostačke psine
Podvita repa, kičme ko britva.

Skitnice jedne! gotove uvijek željno zavirit
Poganom njuškom u svaku tricu!
Peče vas, reko bih, ta zaboravnost, ali izvin'te,
Kastore dragi. *Tempora! Mores!*

Glete, na primjer, toga se nađe baš i u ljudi;
Što su to ljudi – sigurno znate;
Vidi se, vidi; uopće psić ste moderan posve,
Sve vam je jasno, način korektan.

Bah – il je čudo: s vremena duhom pođoste naprijed.
Sve je uzálud: odlična kuća,
Gdje vas je časna predala nekad na svjet majka,
Ne da se tako lako zatajit.

I kad su ljske pale sa vašeg slijepoga vida,
Željeli nijeste pogledat u zrak;
Prvi vam korak bješe da svojoj gospodi bajnoj
Laznete skromno gospodsku petu.

Zlatna metoda! Cjelovom tijem shvatiste život!
Meka vas ruka uze u krilo;
Cijela obitelj, odlična kuća i ekcelenca
U vas je slavne vidjela dare.

Kad vas je koji majčin miljenik razmićen nešto
Obijesnim prstom ščepo za uho,
Vi ste mu odmah, psiću vanredni, gotovo nježno,
Pružili drugo, repić podvinuv!

Zato ste tako legnuli meko, zato vam danas
Prolazi starost kao u loju,
U kut iz kuta, kako vam reknu, ali se zato
Ne pruža vaša šapa badava!

Eto, što znači biti psetancem odlična gazde!

Najlakše k cilju podvita repa!

Pitoma njuško, cjeluješ petu, al se i za te

Mirisno peče masna kobasa!

I ja sam, evo, krepsti vašoj savio pjesmu,

Polažem lovor preda vas;

Slab je to darak, jestive više volite stvari,

Odlike više praktične vrsti!

Ipak vam – ne htěć uditi daljem napretku vašem –

U uho nešto šapnuti moram:

Sve mi se čini, da ste – uglavnom – svojom
metodom,

Kastore, malko slijedili – ljude!

Drugi tekst

La Fontaine, *Vuk i pas*

Vuk od gladi kost i koža posta,

Pasja straža jest mu nije dala.

Jednom srete dogu, što negdje zaosta,

Punu, situ, lijepu, sva se sjala.

Rado bi je vuk napao,

Na komade rastrgao,

Al to ne bi bilo lako,

Jer je pseto bilo jako;

Tko zna, tko bi žrtvom pao.

Zato je dobru večer psetu nazivao,

Drugarski se s njime u razgovor dao,

Divio se njegovoj debljini.

„Ako ti se lijepim čini,

Moj gosparu, bit debeo – reče pseto –

A ti pusti šumu, eto,

Tvoja braća sva su jadna,

Skitnice i čeljad gladna;

Svi u bijedi tamo skapavate;

Bez brige za hranu nikad ne moš leći,

I sve borbom moraš steći.

Moj primjer ti slijedi, bit će bolje za te.”

Vuk će: „A što za to treba učiniti?
– Skoro ništa – pas će – osim paske jake
I laveža na prosjake;
Treba laskat domarima, gazdi sluga biti,
Pa ćeš onda imati ti
Kao plaću pune ostataka zube,
I piliće i golube;
Često će te i pogladiti za to.”
Vuk se, ganut, misleć na blaženstva taka,
Rasplakao skoro nato.
Usput vidje, gdje psu na vratu fali dlaka.
„Što ti je to? – Ah ništa! – Kako?
– Malo pa ništa.
– Ali ipak? – Trag od lanca bit će,
Uz koji sam vezan sred dvorišta.
– Vezan? – vuk će. – Zar ne možeš ići,
Kamo hoćeš? – Uvijek ne, al' što to mari?
– I te kako mari! Sve te lijepe stvari
Što mi vrijede, kad ih ropstvo kvari.
Nema li slobode, vuk će radije da strada.”
I pobegav trkom, trči još i sada.

Upute

Svoj školski esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu s **uvodom, razradom i zaključkom**.

Pazite da Vaš školski esej bude **pravopisno i gramatički točan**.

Sve smjernice morate uvrstiti u svoj školski esej.

Redoslijed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u oblikovanju školskoga eseja.

Smjernice za pisanje školskoga eseja

Usporedite polazne tekstove i napišite što im je zajedničko s obzirom na strukturu.

Odredite alegoričnost.

Iznesite i obrazložite svoje mišljenje o ponašanju likova u La Fontaineovu tekstu te o Kastorovu ponašanju u Kranjčevićevu tekstu. Obrazložite koji je pisac kritičniji prema ljudskim karakternim osobinama te oprimirite svoje mišljenje.

Protumačite smisao latinske izreke: *O tempora, o mores!* (*O vremena, o običajil*). Iznesite svoje mišljenje o pojavi dodvoravanja.

Iznesite svoj stav o liku vuka.

Obrazložite svoje tvrdnje.

1.6.2. Primjeri zadatka višestrukoga izbora

U sljedećim zadatcima od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.

Točne odgovore morate označiti znakom X na listu za odgovore.

Koja je od navedenih stilskih figura upotrijebljena u sljedećim stihovima?

Jer prava je samoća samo zbog sreće

Jer prava je samoća samo zbog ljubavi

Jer prava je samoća željna smrti

- A.** anadiploza
- B.** anafora
- C.** epifora
- D.** simpluka

Kojim je tvorbenim načinom nastala riječ *primorje*?

- A.** čistim slaganjem
- B.** prefiksalmom tvorbom
- C.** prefiksalno-sufiksalmom tvorbom
- D.** sufiksalmom tvorbom

TOČAN ODGOVOR: C

OBRAZOVNI ISHOD: razumjeti tvorbene načine u hrvatskome jeziku

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

TOČAN ODGOVOR: B

OBRAZOVNI ISHOD: prepoznati i razumjeti književnoteorijska i književnopovijesna obilježja književnih tekstova

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

2. OSNOVNA RAZINA ISPITA

2.1. Područja ispitivanja

Ispitom iz Hrvatskoga jezika ispituju se **književnoteorijska, književnopovijesna i jezična znanja, razumijevanje književnoga teksta i upotreba hrvatskoga standardnog jezika**.

Ispit iz Hrvatskoga jezika sastoji se od dviju ispitnih cjelina. Prva je ispitna cjelina *Školski esej* i čini ju jedan zadatak otvorenoga tipa. Druga je ispitna cjelina *Književnost i jezik* i čine ju skupine zadataka zatvorenoga tipa.

2.2. Struktura ispita

Svaka ispitna cjelina ima 50 % udjela u ukupnome uspjehu u ispitu. Pristupnik mora pristupiti i prvomu i drugomu dijelu ispita. Ocjena u ispitu državne mature iz Hrvatskoga jezika izvodi se na temelju zbroja bodova postignutih u obama dijelovima ispita. U tablici 4. prikazana je struktura ispita iz Hrvatskoga jezika na osnovnoj razini.

Tablica 4. Struktura ispita iz Hrvatskoga jezika na osnovnoj razini

Ispitna cjelina	Naziv	Trajanje	Udio u ocjeni	Pribor	Prilozi
1.	<i>Školski esej</i>	160 minuta	50 %	kemijska olovka kojom se piše plavom ili crnom bojom	ulomak/ulomci teksta/tekstova s popisa književnih ispitnih djela
2.	<i>Književnost i jezik</i>	80 minuta	50 %	kemijska olovka kojom se piše plavom ili crnom bojom	pitanja uz polazni tekst i bez polaznoga teksta
UKUPNO		240 minuta	100 %		

2.2.1. Školski esej

Pristupnik treba napisati školski esej na temelju polaznoga teksta ili polaznih tekstova. Školski esej treba imati najmanje **350 riječi**.

Moguće su tri vrste eseja:

1. interpretativni školski esej
2. usporedna račlamba dvaju ili više tekstova
3. raspravljački školski esej.

Pristupniku će biti zadan **jedan od ponuđenih vrsta školskoga eseja**.

Zadatak za školski esej sastoji se od upute, polaznoga teksta ili polaznih tekstova i smjernica prema kojima pristupnik treba oblikovati svoj školski esej. U svakome će školskome eseju, bez obzira na vrstu, kao polazni tekst

uvijek biti ponuđen bar jedan ulomak iz djela s popisa književnih ispitnih djela. Kao drugi polazni tekst može biti zadan i književni ili neknjiževni tekst koji je povezan sa sadržajem, strukturom, tematikom i/ili književnim kontekstom zadanoga ispitnog djela.

U poglavlju *Opis bodovanja* navedene su i opisane sastavnice ljestvice za vrednovanje školskoga eseja (tablica 6.). Popis književnih ispitnih djela nalazi se na 25. stranici.

Primjeri zadataka za sve tri vrste školskoga eseja nalaze se na stranicama od 31. do 35.

Školski esej može biti vrednovan s najviše 80 bodova.

2.2.2. Književnost i jezik

U drugoj ispitnoj cjelini zadatcima zatvorenoga tipa ispituju se razumijevanje književnoga teksta, književnoteorijska, književnopovijesna i jezična znanja. U tablici 5. prikazana je struktura druge ispitne cjeline *Književnost i jezik*.

Tablica 5. Struktura ispitne cjeline Književnost i jezik

Dijelovi druge ispitne cjeline	Područje ispitivanja	Polazni tekst	Vrsta zadataka	Broj zadataka	Broj bodova
1.	Književnost	sedam polaznih tekstova	zadaci višestrukoga izbora	35	35
1.	Književnost	zadaci bez polaznoga teksta	zadaci višestrukoga izbora	20	20
2.	Jezik	zadaci bez polaznoga teksta	zadaci višestrukoga izbora	25	25

Druga ispitna cjelina sastoji se od ukupno 80 zadataka i donosi 80 bodova.

Druga ispitna cjelina sastoji se od dvaju dijelova i podijeljena je prema područjima ispitivanja.

Prvim dijelom druge ispitne cjeline provjeravaju se **razumijevanje književnoga teksta te književnoteorijska i književnopovijesna znanja**. Prvi dio druge ispitne cjeline sastoji se:

- od **sedam polaznih tekstova** uz koje su vezane skupine od **pet zadataka** višestrukoga izbora
- od **dvadeset zadataka** višestrukoga izbora koji nisu vezani uz polazni tekst.

Drugi dio druge ispitne cjeline čini **dvadeset pet zadataka** višestrukoga izbora kojima se ispituje znanje hrvatskoga standardnog jezika.

2.3. Obrazovni ishodi

Za svaku ispitnu cjelinu određeni su posebni ciljevi, odnosno konkretni opisi onoga što pristupnik mora znati, razumjeti i moći učiniti kako bi uspješno riješio ispit.

Školski esej

Prvom ispitnom cjelinom ispituju se **razumijevanje teksta, književnoteorijska i književnopovijesna znanja te upotreba hrvatskoga standardnog jezika.**

Od pristupnika se očekuje da može:

- sadržajno, smisleno i logično oblikovati vezani tekst prema ponuđenim smjernicama
- samostalno primijeniti različite postupke oblikovanja teksta (interpretaciju, analizu, sintezu, dokazivanje, raspravu, opis, uspoređivanje)
- napisati školski esej u zadanoće vremenu i sa zadanim brojem riječi
- prepoznati obilježja polaznoga teksta, navesti ključne sadržajne podatke te razumjeti i problematizirati polazni tekst i/ili djelo u cjelini
- obrazložiti svoje tvrdnje
- pisati eseistički prikladnim stilom i rječnikom
- primjenjivati norme hrvatskoga standardnog jezika
- pisati čitko i uredno.

Književna ispitna djela za školski esej u školskoj godini 2015./2016. za osnovnu razinu ispita jesu:

1. Andrić, Ivo: *Prokleta avlja*
2. Goethe, Johann Wolfgang: *Patnje mladoga Werthera*
3. Ibsen, Henrik: *Nora*
4. Krleža, Miroslav: *Gospoda Glemabajevi*
5. Matoš, Antun Gustav: *Pjesme*
6. Novak, Vjenceslav: *Posljednji Stipančići*
7. Shakespeare, William: *Hamlet*
8. Sofoklo: *Antigona.*

Bez obzira na vrstu eseja uz polazni tekst s popisa ispitnih djela u ispitu može biti zadan i neknjiževni tekst ili književni tekst koji nije naveden u popisu književnih ispitnih djela za školski esej.

Književnost i jezik

Drugom ispitnom cjelinom ispituju se **razumijevanje književnoga teksta, književnoteorijska, književnopovijesna i jezična znanja.**

Književnost

Od pristupnika se očekuje da može:

- prepoznati i razumjeti književnoteorijska i književnopovijesna obilježja književnih tekstova
- razlikovati, analizirati i tumačiti lirske, epske, dramske, književno-znanstvene i publicističke tekstove te poznavati njihov povijesni razvoj
- prepoznati i razumjeti književnopovijesna razdoblja europske (svjetske) i hrvatske književnosti (vremenske odrednice, predstavnike i poetike) u kronološkome slijedu
- razumjeti značajke stvaralaštva pojedinoga autora

- prepoznati tekstove, autore i razdoblja hrvatske i svjetske književnosti
- prepoznati, razumjeti i interpretirati sljedeća književna djela:
 - *Biblja*
 - Homer, *Ilijada*; Eshil, *Okovani Prometej*; Sofoklo, *Antigona*
 - Plaut, *Škrtac*
 - *Bašćanska ploča*
 - Dante Alighieri, *Božanstvena komedija*, *Pakao*; Giovanni Boccaccio, *Dekameron*; Francesco Petrarca, *Kanconijer*
 - William Shakespeare, *Hamlet*; Miguel de Cervantes, *Don Quijote*
 - Marko Marulić, *Judita*; hrvatska petrarkistička lirika (Šiško Menčetić, Džore Držić i Hanibal Lucić); Marin Držić, *Dundo Maroje*
 - Ivan Gundulić, *Suze sina razmetnoga*, *Dubravka*; Ivan Bunić Vučić, *Plandovanja*
 - Johann Wolfgang Goethe, *Patnje mladoga Werthera*
 - Petar Preradović, pjesme; Ivan Mažuranić, *Smrt Smail-age Čengića*
 - August Šenoa, *Zlatarovo zlato*
 - Honoré de Balzac, *Otac Goriot*; Fjodor Mihajlović Dostojevski, *Zločin i kazna*
 - Ante Kovačić, *U registraturi*; Vjenceslav Novak, *Posljednji Stipančići*
 - Silvije Strahimir Kranjčević, pjesme
 - Charles Baudelaire, *Cvjetovi zla*
 - Henrik Ibsen, *Nora*
 - Janko Leskovar, *Misao na vječnost*; Antun Gustav Matoš, pjesme; Vladimir Vidrić, pjesme; Dinko Šimunović, *Duga*; Ivan Kozarac, *Đuka Begović*
 - Marcel Proust, *Combray*
 - Antun Branko Šimić, pjesme
 - Miroslav Krleža, *Gospoda Glembajevi*, *Povratak Filipa Latinovicza*, pjesme
 - Ivo Andrić, *Prokleta avlja*
 - Bertolt Brecht, *Majka Hrabrost i njezina djeca*
 - Tin Ujević, pjesme; Dobriša Cesarić, pjesme; Dragutin Tadijanović, pjesme
 - Ranko Marinković, *Kiklop*
 - Jure Kaštelan, pjesme; Vesna Parun, pjesme; Josip Pupačić, pjesme
 - Ivan Slamnig, pjesme; Slavko Mihalić, pjesme
 - Ivo Brešan, *Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja*.

Jezik

Od pristupnika se očekuje da može:

- poznavati i primjenjivati pravopisnu normu hrvatskoga standardnog jezika (prema **Hrvatskome pravopisu Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovje**, www.ihjj.hr, 2013.)
- poznavati i razlikovati osnovne jezikoslovne pojmove iz područja fonetike, fonologije, morfologije, sintakse i leksikologije
- prepoznati fonetske i fonološke jedinice hrvatskoga standardnog jezika, tj. glasove (njihova artikulacijska i akustička obilježja), slogove i prozodiju te njihovu raspodjelu
- razumjeti glasovne promjene
- prepoznati osnovna obilježja čakavskoga, kajkavskoga i štokavskoga narječja
- razumjeti vrste morfema i morfemsku analizu

- razumjeti gramatičke kategorije promjenjivih vrsta riječi
- poznavati i razlikovati nepromjenjive vrste riječi
- razumjeti tipove odnosa među sastavnicama sintagma
- razumjeti gramatičko rečenično ustrojstvo
- razumjeti vrste nezavisnosloženih i zavisnosloženih rečenica
- razumjeti leksičko-semantičke odnose
- razumjeti značenje frazema u hrvatskome jeziku
- razumjeti jezično posuđivanje
- razumjeti funkcionalne stilove hrvatskoga standardnog jezika
- razumjeti strukturu rječnika i leksikografske jedinice
- razumjeti i poznavati povijesni razvitak hrvatskoga jezika.

2.4. Tehnički opis ispita

2.4.1. Trajanje ispita

Ispit iz Hrvatskoga jezika traje ukupno **240 minuta**.

Prva ispitna cjelina (*Školski esej*) provodi se vremenski odvojeno od druge ispitne cjeline i traje ukupno **160 minuta**.

Druga ispitna cjelina (*Književnost i jezik*) traje ukupno **80 minuta**.

Vremenik provedbe obaju dijelova ispita bit će objavljen u *Vodiču kroz ispite državne mature* te na mrežnim stranicama Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja (www.ncvvo.hr).

2.4.2. Izgled ispita i način rješavanja

Školski esej

Pristupnik dobiva sigurnosnu vrećicu u kojoj je ispitna knjižica, list za školski esej, list za koncept te dva lista za ocjenjivače.

Pristupnik treba pozorno pročitati tekst opće upute i upute za pisanje školskoga eseja.

U ispitnoj je knjižici pristupniku zadan **jedan zadatak za školski esej**. Školski esej pristupnik treba pisati prema zadanim smjernicama.

Pristupnik se može koristiti listom za koncept tijekom pisanja, ali na kraju mora svoj školski esej čitko napisati **na list za školski esej**.

Književnost i jezik

Pristupnik dobiva sigurnosnu vrećicu u kojoj je ispitna knjižica *Književnost i jezik* i list za odgovore.

Pristupnik treba pozorno pročitati tekst opće upute i upute za rješavanje zadataka.

Primjeri zadataka višestrukoga izbora nalaze se u poglavlju *Vrste zadataka*.

2.4.3. Pribor

Obvezatan pribor za pisanje obaju dijelova ispita iz Hrvatskoga jezika jest kemijska olovka kojom se piše plavom ili crnom bojom.

2.5. Opis bodovanja

Pristupnik može ostvariti najviše **160 bodova**.

2.5.1. Vrednovanje prve ispitne cjeline – **Školski esej**

Školski esej donosi najviše 80 bodova jer se najviši broj bodova (40) zbog psihometrijskih razloga množi s dva (postupak ponderiranja).

Školske eseje vrednuju ocjenjivači prema jasno utvrđenim mjerilima.

U svakome se školskome eseju vrednuje:

- poznavanje i razumijevanje teksta
- povezanost teksta
- upotreba hrvatskoga standardnog jezika.

U tablici 6. prikazano je što podrazumijeva svaka od navedenih sastavnica vrednovanja te je naveden najviši broj bodova i njihov postotni udio.

Tablica 6. Temeljne sastavnice vrednovanja školskoga eseja na osnovnoj razini

Oznaka	Sastavnica vrednovanja		Opisivači	Broj bodova	Postotni udio sastavnice u ukupnom broju bodova
a	Poznavanje i razumijevanje teksta	A1	prepozнати обилježја полезнога текста/текстова	2	50 %
		A2	navesti ključne sadržajne podatke i strukturu	4	
		A3	razumjeti i problematizirati polazni tekst/djelo u cjelini	6	
		A4	potkrijepiti tvrdnje	4	
		A5	sintetizirati argumente, stavove i čitateljsko iskustvo	4	
b	Povezanost teksta	B1	sadržajno oblikovanje	1	15 %
		B2	smislenost i logičnost	4	
		B3	prikidan stil	1	
c	Upotreba hrvatskoga standardnog jezika	C1	sintaktička točnost	4	35 %
		C2	pravopisna točnost	6	
		C3	morfološka točnost	2	
		C4	leksička točnost	2	
UKUPNO				40	100 %

Posebne situacije u vrednovanju

Školski esej neće se vrednovati:

- ako se pristupnik nepristojno izražava
- ako pristupnik nije napisao tekst u obliku školskoga eseja
- ako pristupnik crta, ilustrira na listu za školski esej
- ako pristupnik nije odgovorio na zadani zadatak (promašena tema)
- ako ima nedovoljan broj riječi (dopušteno je odstupanje 10 % od donje granice broja riječi)
- ako je rukopis potpuno nečitak
- ako je napisan velikim tiskanim slovima.

2.5.2. Vrednovanje druge ispitne cjeline – Književnost i jezik

U drugoj ispitnoj cjelini pristupnik može ostvariti najviše 80 bodova.

Svaki točan odgovor donosi jedan bod.

2.6. Vrste zadataka

U ovome su poglavlju primjeri zadataka. Uz svaki primjer zadatka ponuđeni su uputa, točan odgovor i obrazovni ishod za zadatke višestrukoga izbora.

2.6.1. Primjeri esejskoga zadatka

Esejski zadatak sastoji se od **upute** (u kojoj je opisan način rješavanja zadatka, naveden je broj riječi i sl.), **polaznoga teksta ili tekstova te smjernica za pisanje školskoga eseja**.

U ovome poglavlju ponuđeni su primjeri za sve tri vrste školskoga eseja koje mogu biti zadane na državnoj maturi, a to su:

1. interpretativni školski esej

2. usporedna raščlamba dvaju ili više tekstova

3. raspravljački školski esej.

Ponuđeni esejski zadaci u ovome katalogu samo su primjeri i ne polaze uvijek od popisa književnih ispitnih djela navedenih za školsku godinu 2015./2016. Esejski zadaci na državnoj maturi uvijek se temelje na popisu književnih ispitnih djela navedenih na 25. stranici.

2.6.1.1. Interpretativni školski esej

U interpretativnome školskome eseju polazni je tekst ulomak iz djela s popisa književnih ispitnih djela navedenih na 25. stranici.

Navedeni su naslov i autor polaznoga teksta i, ako je potrebno, kontekstualne napomene koje upotpunjaju polazni tekst.

Primjer zadatka za pisanje interpretativnoga školskog eseja

Pozorno pročitajte polazni tekst nakon kojega slijede upute i smjernice za pisanje školskoga eseja.

Sofoklo, *Antigona*

Kreont:

U srcu, sinko, tako treba suditi:

Sve volji svoga oca podređivati.

(...)

Stog nikad, sinko, nemoj svoje pameti

Za ljubav žene gubiti, već dobro znaj

Da grozani to je zagrljaj kad supruga

U kući bude žena zla. Ta može li

Bit gore rane no što loš je prijatelj?

Ko neprijatelja odbaci curu tu:

U Hadu nek' se udaje za nekoga!

Ta ja zatèkoh je gdje očevidno mi

Od svega grada samo ona prkosit;

A lašcem gradu neću se pokazati,

Već smaknut ču je. Stog nek' Zeusa, roda svog

Čuvara, zove! Ako budem neposluh

Dopuštao u rodu, izvan roda će

Porasti jače.

(...)

Stog uvijek treba čvrst poredak braniti,

A nipošto podleći ženi; ako već

To moramo, muškarac nek' nas protjera

No da se kaže: slabiji od žena smo.

Zbor:

Da, čini nam se, ne vara li starost nas,

Da mudro zboriš to o čemu govorиш.

Hemon:

Moj oče, bozi daju pamet ljudima

Od svih dobara kao dobro najveće.

A da ti sada ispravno ne govorиш,

To reći nit'bih mogao nit' umio.

Al' štošta mudro zna i drugom sinuti.

Od tebe vidim bolje sve što kaže tko

Il' radi ili opet zna prekoriti.

Tvog oka pučanin se plaši: neće on

Izreći što ti uhu ne bi godilo.

A ja iz prikrajka to mogu slušati,

Tu djevu kako žali grad, što najgorom

Sad smrću gine sve zbog čina predivnog,

A od svih žena najmanje zavređuje:

(...)

Pa nije l' za tò zlatnu čast zavrijedila?

Baš takav tajni potiho se širi glas.

A zà me, oče, nema blaga većega

Na svijetu nego što je tvoja dobrobit.

Od dobra glasa oca sretna ima li

Za djecu veće sreće il' od dječjega

za oca? Stog ne pòmišljaj da pravo je

Tek to što kažeš ti, a drugo nikada.

Tko zà se misli da je mudar jedini

A takav jezik ili um u drugoga

Da nema, kad se otkrije, pokazat će

Prazninu pustu. Al' ni mudru nije baš

Sramota učiti i skroman ostati:

(...)

Baš tako tko na lađi konop jedreni

Pritegnuv čvrsto, nimalo ne popusti,

Taj izvrnute dalje plovi palube.

Stog ù srcu popusti, preinači to!

Upute

Svoj školski esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu s **uvodom, razradom i zaključkom**.

Pazite da Vaš školski esej bude **pravopisno i gramatički točan**.

Sve smjernice morate uvrstiti u svoj školski esej.

Redoslijed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u oblikovanju školskoga eseja.

Smjernice za pisanje školskoga eseja

Smjestite djelo *Antigona* u književno razdoblje u kojemu je nastalo i odredite kojemu književnomu rodu i vrsti pripada.

Opišite situaciju u kojoj su se našli Kreont i Hemon. Objasnite što Hemon naziva zlatnom čašću koju je zavrijedila njegova zaručnica.

Odredite razloge sukoba Kreonta i Hemona.

Usporedite njihov dijalog s obzirom na obiteljske odnose i odnose prema narodu. Objasnite smisao Hemonove usporedbe na kraju polaznoga teksta.

Objasnite kako se u djelu *Antigona* razrješava sukob morala i zakona.

Iznesite svoje mišljenje o odnosu morala i zakona na temelju djela *Antigona*.

Potkrijepite svoje tvrdnje citatima i/ili parafrazama iz polaznoga teksta te primjerima iz djela u cjelini.

2.6.1.2. Usporedna raščlamba dvaju ili više tekstova

U ovome tipu zadatka ponuđena su najmanje dva teksta koja povezuje neko obilježe, primjerice, tematika, ideja, glavni motiv, problematika, književna vrsta, stilsko razdoblje itd.

Od pristupnika se očekuje da usporedi polazne tekstove.

Navedeni su naslov i autor polaznoga teksta i, ako je potrebno, kontekstualne napomene koje upotpunjaju polazni tekst.

Primjer zadatka za pisanje usporedne raščlambe

Pozorno pročitajte navedene tekstove nakon kojih slijede upute i smjernice za pisanje školskoga eseja.

Prvi tekst

33

Vjenceslav Novak, *Posljednji Stipančići*

Lucija gledaše časak strogim pogledom u lice slike.

– No... gledaj mi u oči! – reče ona tiho; – gledaj čvrsto, ravno, da vidim već jednom jasno što je istina. Oprosti... ti, čovjek kavalir učen, ugledan i bogat, kako bi ti mogao varati sirotu osamljenu djevojku? No... gledaj mi čvrsto u oči! Zar bi tvoje oči mogle varati i onda... Čuj, Alfrede! Ja sumnjam: Ta reci jasno, otvoreno: Kad će to biti, da me dođeš oslobođiti iz ovih uza? Ja sjedim u onom starom naslonjaču med njegovim mrkim drugovima i često mi bude kao da se ova tjesna četiri zida sve stežu i da se niski strop nada mnom sve spušta k momu tjemu, i biva mi da vičem: Ugušit ću se... pomozite, ugušit ću se! Pa onda plačem i sakrivam oči da ne vidim ovaj grob živih! Najvoljela bih da je sve gotovo, da me mrtvu nose odovuda gdje propada moja mladošt: još mogu samo da vidim tebe ... da ti pružim ruku, možda me izvedeš tamo gdje je široki svijet, gdje je svjetlo, gdje se giblju pravi, živi ljudi! Da nijesam još zdrava? Ako nijesam, pa ti mi donesi zdravlje! Zar bih ovdje mogla ozdraviti? Nu pogledaj mi otvoreno, iskreno u oči. Zašto, ako me ljubiš, i ne dođeš po me?

Drugi tekst

August Šenoa, *Zlatarovo zlato*

– Gospodine Pavle, ako Boga znate, idite! – šapnu Dora otimljuci mu ruku.

– Hoću. Al slušaj me. Samo riječ. Moram. Danas mi se u srce zarinuo krvav nož, htio sam da prokunem dan na koji me majka rodila. Tmina mi pade na oči, kamen na srce, bilo mi je da se živ zakopam. Al neviđena ruka trgnu me iz čame, ponese me pred tebe, djevojko. Da mi je put do tebe zakrio rođeni brat, bio bih ga ubio. Karaj me da sam ušao kao zlotvor amo, karaj! Istina je. Htjedoh ti vidjeti samo kuću, opazih tebe. Srce me svalo. Srce, Doro moja – koje čuva u sebi predragi zapis – ime tvoje. Što mi je volja – šta snaga – šta pamet? Sve si samo ti, djevojko moja! Kad sam dozivao u pamet onaj blagi čas gdjeno ti suze ljubavi potekoše niz moje čelo, mišljah da je samo bio san – o raju, o Bogu. Al sad sam kod tebe. Ovo je tvoja ruka. Sad mi je dobro. Oj djevojko, nemoj da sve to i snom bude, reci, po Boga živoga, da me voliš. Vjeri mi se da me iznevjeriti nećeš, ma kako nas raskidali. I evo ti nevjerjen plemićku podajem ruku da neću biti nego tvoj – i ne ugledao lica božjega ako nijesam pošten i čist.

– Ne govori, ne govori, Pavle – odvrati djevojka dršćući kroz suze – da, da, tvoja sam, al ne govori, previše sam sretna!

I baci mu se u naručje, i trgnu mu se iz naručja, pa zavapi:

– Zbogom, Pavle! Evo me, kumo!

– Prost nam grijehe, oj milosrdni Bože! – zamrmlja stara i ode sa Dorom u kuću.

Žurno pohiti Pavle na konju u svoje noćiste.

Upute

Svoj školski esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu s **uvodom, razradom i zaključkom**.

Pazite da Vaš školski esej bude **pravopisno i gramatički točan**.

Sve smjernice morate uvrstiti u svoj školski esej.

Redoslijed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u oblikovanju školskoga eseja.

Smjernice za pisanje školskoga eseja

Autore polaznih tekstova smjestite u književnopovijesna razdoblja u kojima su stvarali. Smjestite polazne tekstove u sadržajni kontekst djela kojima pripadaju.

Usporedite Luciju i Doru na temelju djela u cjelini.

Objasnite prirodu odnosa Dore i Pavla. Usporedite Alfreda i Pavla.

Iznesite svoje mišljenje o tvrdnji da se na putu ostvarenja velike ljubavi pojavljuju mnoge teškoće.

Obrazložite svoje tvrdnje.

2.6.1.3. Raspravljački školski esej

U raspravljačkome školskom eseju kao polazni tekst zadan je ulomak ili su zadani ulomci iz djela s popisa književnih ispitnih djela navedenih na 25. stranici.

U toj vrsti eseja pristupnik pokazuje sposobnost raspravljanja o književnoj ili drugoj temi ili problemu koji proizlaze iz konteksta zadanoga književnog djela.

Od pristupnika se očekuje poznavanje, razumijevanje i analiziranje zadane teme te argumentacija tvrdnja i stavova koja se temelji na osobnome i čitateljskome iskustvu.

Primjer zadatka za pisanje raspravljačkoga školskog eseja

Pozorno pročitajte polazni tekst nakon kojega slijede upute i smjernice za pisanje školskoga eseja.

Charles Baudelaire, *Albatros*

Često za zabavu mornari na brodu
Love albatrose, bijele morske ptice
Što prate brodove uz duboku vodu
Kao ravnodušne, tihe suputnice.

Tek što ih uhvate i na daske stave,
Vladarice neba nespretno i bijedno
Spuste svoja krila i, pognute glave,
Drže ih ko vesla postiđeno, čedno.

O, kako je mlohat taj putnik krilati!
Nedavno prekrasan, kako li je ružan!
Netko mu kljun draži onim što dohvati,
Drugi oponaša hod mu tako tužan.

Pjesnik je nalik tom gospodaru neba
Što živi u buri i carskog je roda,
U zemaljskoj hajci nema što mu treba
I silna mu krila ne daju da hoda.

Upute

Svoj školski esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu s **uvodom, razradom i zaključkom**.

Pazite da Vaš školski esej bude **pravopisno i gramatički točan**.

Sve smjernice morate uvrstiti u svoj školski esej.

Redoslijed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u oblikovanju školskoga eseja.

Smjernice za pisanje školskoga eseja

Odredite temeljni problem pjesme *Albatros*. Objasnite život Baudelaireova pjesnika u pjesmi *Albatros*.

Opišite kako se okolina odnosi prema pjesniku i kako se on osjeća u tome okruženju.

Iznesite svoje mišljenje o ulozi i položaju pjesnika/ umjetnika u suvremenome svijetu.

Obrazložite svoje tvrdnje.

2.6.2. Primjeri zadatka višestrukoga izbora

U sljedećim zadatcima od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.

Točne odgovore morate označiti znakom X na listu za odgovore.

Koja je od navedenih stilskih figura upotrijebljena u sljedećim stihovima?

*Volio sam je
kao travu
i kao jasenje
ko trsku i kanarinca
ko uspavanku
i majčino buđenje.*

- A. gradacija
- B. metafora
- C. poredba
- D. simbol

TOČAN ODGOVOR: C

OBRAZOVNI ISHOD: prepoznati i razumjeti književnoteorijska i književnopovijesna obilježja književnih tekstova

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

Koji je točan vokativ imenice *spasilac*?

- A. spasilče
- B. spasiocu
- C. spasioče
- D. spasilac

TOČAN ODGOVOR: C

OBRAZOVNI ISHOD: razumjeti gramatičke kategorije promjenjivih vrsta riječi

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

3. PRIPREMA ZA ISPIT

Upute pristupnicima jednake su i za višu i za osnovnu razinu ispita.

Literaturu za pripremu ispita iz Hrvatskoga jezika čine svi udžbenici koje je odobrilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta za rad u gimnazijama i strukovnim školama u proteklome četverogodišnjem razdoblju.

Obrazovnim ishodima određeno je što će se ispitivati na državnoj maturi.

Ishodi za obje ispitne cjeline određeni su prema službenim planovima i programima za gimnazije i strukovne škole.

Za postizanje uspjeha na ispitu pristupnicima se savjetuje:

- poznavanje Ispitnoga kataloga
- poznavanje ispitnih cjelina te primjera zadataka
- poznavanje ispitnih djela
- poznavanje materijala koje je objavio Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
- rješavanje oglednoga primjera ispita.

39

40

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja